

13. Галузевий стандарт вищої освіти за спеціальністю 7.130501 “Ветеринарна медицина”: [електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <http://smcae.kiev.ua/osvita/vishia/stondarti/5.2.pdf>
14. Горбунова М.В. 333 современные профессии и специальности: 111 информационных профессиограмм / М.В. Горбунова, Е.В. Кирилук. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 441 с.

Полозенко О.В.

СПЕЦИФИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ

В статье проанализирован спектр специальностей, которыми представлена профессиональная деятельность аграрников, сферы их специализации, профессиональные обязанности, производственные функции и типичные задачи профессиональной деятельности аграрников, потенциал профессии относительно трудоустройства и применения на практике приобретенных профессиональных знаний, умений и навыков. Выявлена специфика профессиональной деятельности специалистов аграрной отрасли на примере агрономических, землеустроительных и ветеринарных специальностей и выделено в ней психологическую составляющую.

Ключевые слова: аграрная отрасль, агроном, землеустроитель, врач ветеринарной медицины.

Polozenko O.V.

SPECIFIC OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF SPECIALISTS OF AGRARIAN INDUSTRY

The spectrum of specialities, which present professional activity of agrarians, spheres of their specialization, professional duties, production functions and typical tasks of professional activity of agrarians, potential of profession in relation to employment and application on practice purchased professional knowledges, abilities and skills, are analysed in the article. The specific of professional activity of specialists of agrarian industry is exposed on the example of agronomical, landmanagement and veterinary specialities and a psychological constituent is selected in it.

Key words: agrarian industry, agrarian, engineer in landmanagement, doctor in veterinary medicine.

УДК 37.091.00189

Попова Г.В.

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Автор статті порушує питання, що стосуються ролі науково-дослідної роботи вчителя загальноосвітнього навчального закладу у освітньому процесі та розвитку фахової компетентності вчителя в умовах сучасності. У статті розкриваються деякі аспекти науково-дослідної роботи вчителя, яка спрямована на створення системи теоретичних знань та практичних умінь, дозволяє формувати ставлення до науки як найважливішого засобу діагностики, проектування, прогнозування та удосконалення педагогічної практики.

Ключові слова: організація науково-дослідної роботи, професіоналізм учителя, наукова творчість, інновації, рефлексія.

Серед якостей, якими повинна володіти особистість ХХІ століття, вчені називають наукове мислення, інформаційну культуру та творчу активність. Наука, промисловість, економіка чекають на сучасну, творчу особистість, яка має глобальне та нестандартне мислення, орієнтацію на отримання метазнань, здатність вирішувати комплексні проблеми, що виникають на перетинанні галузей, знаходити взаємозв'язок фундаментальних

досліджень, технологій та потреб суспільства, вміє оцінювати ефективність нового винаходу та організувати його практичну реалізацію.

У законах України “Про освіту”, державній програмі “Вчитель” пріоритетними напрямками реформування освітньої системи визначено оновлення змісту педагогічної освіти, необхідність забезпечення випереджувального спрямування підготовки педагогічних працівників та підвищення їх професійного рівня.

Сучасний творчий вчитель, спрямований на інноваційні зміни, знаходиться у пошуку можливостей для розвитку професійно значущих якостей, вибудовує свою педагогічну концепцію. Засобом забезпечення професіоналізму вчителя виступають наука та наукові дослідження. Готовність до науково-дослідної роботи є найважливішою якістю педагога, яка відображає рівень його особистісного, творчого, пізнавального та соціального розвитку.

Науково-дослідна робота вчителя сьогодні розглядається не тільки як право, але й як професійний обов'язок. У Законі України “Про освіту” визначені обов'язки педагогічних працівників щодо постійного підвищення професійного рівня та педагогічної майстерності. (ЗУ “Про освіту” ст. 56). Принципово важливим є право у певних межах змінювати та оновлювати зміст, методи і форми управління, навчання й виховання, здійснювати дослідницьку роботу закріплено в законодавчих і нормативно-правових документах – Національній доктрині розвитку освіти, законах України “Про загальну середню освіту”, “Про інноваційну діяльність”, Положенні про загальноосвітній навчальний заклад тощо.

У вимогах до атестації педагогічних працівників зазначається, що педагогічні звання можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки. Дослідницька діяльність педагога визначається базовою складовою професійно-педагогічної діяльності, її атестаційним показником.

Проблема організації науково-дослідної роботи вчителів загальноосвітніх навчальних закладів є нині однією з найбільш актуальних. Педагогічна практика свідчить, що не тільки досвідчені педагоги, але й молоді вчителі недостатньо володіють дослідницькими вміннями для розвитку, саморозвитку та самоосвіти. У повсякденній діяльності учителя найбільше складнощів зустрічається саме в організації та проведенні такого виду роботи. Велика кількість вчителів не вбачають важливості науково-дослідної роботи для своєї спеціальності, не мають бажання брати у ній участь.

Поліаспектність проблеми організації науково-дослідної діяльності знайшла своє відображення у різних напрямках педагогічних досліджень.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага професійній підготовці майбутнього вчителя та формуванню дослідницьких якостей (В.Андрєєв, І.Зязюн, І.Лернер, О.Матюшкін та ін.). Місце дослідницької складової в інноваційній діяльності вчителя аналізують: Б.Гершунський, В.Загвязинський, М.Кларін, В.Краєвський, Н.Кузьміна, М.Поташник, М.Скаткін та ін.

Метою даної статті є акцентування уваги на дослідженні ролі науково-дослідної роботи вчителя у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі.

У зв'язку з цим постає необхідність проаналізувати і дати визначення науково-дослідній роботі вчителя в умовах сучасної дійсності, в умовах глобального суспільства, яке пронизує смислового домінанта освіти, знання, мислення, інтелекту.

У педагогічному словнику дається визначення науково-дослідної роботи як чинника розвитку особистості майбутнього висококваліфікованого працівника в галузі освіти, здатного до реалізації власного потенціалу, виявлення та впровадження інноваційних технологій навчання, виховання та розвитку дітей, готового до постійного самовдосконалення [5, с.134].

Зазначимо, що сучасні дослідники вважають науково-дослідну роботу самостійним компонентом освітньо-виховного процесу в навчальному закладі. Дослідницька педагогічна діяльність визначається як діяльність, що будується на основі науково-дослідної роботи і є її

похідною, вона спрямована, перш за все, на набуття нових знань для вчителя з метою пошуків способів і засобів удосконалення педагогічного процесу.

Г.Т. Кловак стверджує, що вчитель у своїй практичній діяльності може займатися як науково-дослідною, так і дослідницькою педагогічною діяльністю. “Кожна з них є важливою складовою фахової компетенції сучасного вчителя” [3, с.15].

Врахування цих особливостей повинно переорієнтувати освітню діяльність на створення моделі нового вчителя, де головну роль, без сумніву, буде відігравати дослідницька складова.

З метою знаходження реальних проектів перетворень сучасної системи освіти з’являється нова дослідно-пошукова, дослідницька функція навчальних закладів.

Учитель сучасної школи повинен бути харизматичною особистістю, творчо підходити до своєї професійної діяльності у досягненні високих результатів навчання та виховання протягом усього життя, відрізнитися мобільністю та конструктивністю. Він повинен не тільки якісно вести викладання свого предмета, а й зуміти зануритися разом з учнями в інтелектуальний пошук, вміти вести творчий діалог.

Цей нелегкий, але необхідний пошук потрібно буде виконувати рядовим педагогам у кожній школі, ось для чого потрібно оволодівати принципами та методами психолого-педагогічних досліджень. Вимоги до обґрунтованості, коректності, практичної віддачі дослідження стають ще більш високими.

Оволодіння методами науково-дослідницької роботи стає суттєвою характеристикою високого рівня освіченості.

Які основні пріоритети для вирішення поставлених завдань?

У першу чергу, на наш погляд, потрібно враховувати особистість вчителя, ціннісне ставлення до нових смислів, які закономірно входять у наше життя.

Сучасна школа потребує педагогів, які здатні самостійно виявляти проблеми у педагогічній практиці та вирішувати їх, висувати різноманітні завдання, приймати рішення у ситуаціях вибору і нести відповідальність за них.

Практика доводить, що заняття науково-дослідною роботою – процес творчий, і вплинути та заставити вчителя займатися нею неможливо.

Тому принциповим є особисте ставлення вчителя до науково-дослідної роботи, відповідальність за її результати. “Будь-які інновації у сфері освіти можуть бути реалізовані, якщо вони внутрішньо будуть сприйняті та підтримані педагогами-новаторами”, – стверджує В.Л.Аношкіна [1, с.56].

У число спеціальних умінь, які характеризують творчу особистість, входять уміння самостійно знаходити та формулювати проблему, співвідносити із нею фактичний матеріал, уміння поставити конкретні пізнавальні задачі, вміння висунути гіпотезу та здійснити аналіз, уміння користуватися аналогією та переносом, комбінувати відомі засоби та створювати нові, шукати альтернативні рішення, сформулювати висновки та можливість подальшого практичного використання отриманих результатів. Для сучасного педагога-професіонала важливим є володіння методами конструювання, проектування, моделювання, експерименту та педагогічної імпровізації.

Саме тому є об’єктивно необхідним підвищення дослідницької функції у професійній педагогічній діяльності та допомоги у нарощуванні дослідницького досвіду безпосередньо у педагогічній практиці.

Завдяки оволодінню дослідницькими умінями учитель реалізує свої функції як дослідник: рефлексивну, самоосвітню, винахідницьку, узагальнення передового досвіду, впровадження результатів наукових досліджень у практику. Практика свідчить: тільки спеціаліст, який володіє теоретичними знаннями, практичним досвідом та здатністю до творчого пошуку, може успішно працювати.

Визнаючи як пріоритет проблему особистості вчителя, ми повинні виходити з необхідності удосконалення самого освітнього процесу. Сьогодні загальноосвітній

навчальний заклад набуває вирішальної ролі у забезпеченні якості фахівця взагалі, оскільки саме в ньому формується та виховується творча самодостатня особистість.

З боку керівництва шкіл не завжди створюються належні умови для формування зовнішньої та внутрішньої потреби в неперервному вдосконаленні та реалізації творчих можливостей вчителів, відсутня система стимулювання науково-дослідницької роботи.

Як наслідок цих процесів учитель, який не має дослідницької культури, не вміє формувати її в учнів і продукує пасивних здобувачів знань, не маючих здібностей до творчого мислення. Як зазначав ще Аристотель, допитливість та здивування перед світом – джерела філософії та знання – є якісними якостями людини. А стимуляція допитливості, створення стійкої установки отримання задоволення від інтелектуальної діяльності є протидією проти підсвідомих деструктивних диспозицій у дитини.

Водночас узагальнення результатів вивчення практичного досвіду із впровадження науково-дослідницької роботи у загальноосвітніх школах свідчить про те, що ця робота проводиться: учні є учасниками захисту наукових робіт Малої Академії Наук України, Всеукраїнських наукових конкурсів та предметних олімпіад, але не має достатнього наукового обґрунтування, необхідного організаційно-методичного забезпечення, носить епізодичний характер.

Виходячи з цього, постає проблема в організації науково-дослідної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах.

Модель науково-дослідної роботи на основі психологічної теорії діяльності пропонує Багачук А.В. До неї входять такі структурні компоненти:

- 1) методологічний (який полягає в оволодінні системою наукових знань про підходи та пізнання досліджуваних об'єктів);
- 2) технологічний (пов'язаний з безпосередньою реалізацією технологій наукової творчості та самостійним проведенням дослідницького циклу);
- 3) аксіологічний (рефлексія особистої дослідницької діяльності, визнання її цінності для майбутньої професійної діяльності та особистісного досвіду);
- 4) комунікативно-інформаційного (забезпечення формування вміння будувати ефективні комунікації з метою пошуку інформації та здійснення сумісної діяльності у науковому колективі) [2, с.34].

Важливими чинниками, які впливають на ефективність науково-дослідної роботи вчителя, є управлінська діяльність адміністрації школи, спрямована на підтримку дослідницької роботи у закладі, організація науково-методичної роботи, психологічний клімат у колективі.

Засвоєння та здійснення науково-дослідної роботи потребує якісно нового професійного середовища, яке поєднує людей з підвищеною мотивацією на пізнання, на пошук нового та слугує профілактичним засобом “професійного згоряння” [4, с. 112].

Потрібно зазначити, що науково-дослідницька робота не тільки відображає особисті якості педагога, а й перспективи особистісного розвитку, цінність цієї роботи для педагога як особистості. Все це дає змогу підвищити свій професійний рівень, досягти успіху у самореалізації та саморозвитку.

Сучасні дослідники визначають дослідницьку діяльність фактором засобом розвитку професіоналізму вчителя [3; 4]

Як зазначає В.А.Сластьонін, на особистісному рівні вчитель не може бути розтлумачений як персоніфікація нормативної діяльності. Він стає активним суб'єктом з внутрішньо детермінованою активністю, завдяки чому педагог здатний вибудовувати стратегію професійного мислення, поведінки, діяльності. Вищу мету педагогічної освіти складає професійно-особистісний розвиток та саморозвиток вчителя [6, с. 28].

Ураховуючи наведене теоретичне осмислення значення науково-дослідної роботи, можемо окреслити коло питань, які потребують першочергового практичного вирішення на різних рівнях освітньої системи.

Науково-дослідна робота розглядається як фактор, який сприяє розвитку навчально-дослідницьких умінь учителів, допомагає удосконалити професійну компетентність, сприяє створенню системи теоретичних знань та практичних умінь, дозволяє формувати ставлення до науки як найважливішого засобу діагностики, проектування, прогнозування та удосконалення педагогічної практики.

Сучасний вчитель повинен бути мобільним, творчим, ініціативним, високоосвіченим та компетентним. Тільки такий вчитель зможе виховати та розвинути в учнів намагання особистісного інтелектуального зростання, формування самостійної діяльності у наукових дослідженнях та пошуковій роботі, здатності бачити кінцевий результат своєї діяльності.

Науково-дослідна робота вчителя сьогодні є необхідністю, що визначена вимогами часу та нормативними документами, які регламентують освітній процес.

На виникнення інтересу до науково-дослідної роботи у вчителя впливає державна, регіональна політика, а також колектив та адміністрація школи, організація методичної роботи, психологічний клімат у колективі.

Здійснення науково-дослідної роботи вимагає врахування індивідуально-психологічних особливостей вчителя, які формуються та виявляються в цьому виді діяльності, організації науково-дослідної роботи у навчальному закладі, особливості освітнього середовища.

Проблема залучення учителів до науково-дослідної роботи; формування інтересів, потреб мотивів цієї діяльності, організаторські та управлінські умови здійснення такої роботи у навчальних закладах сучасності ще недостатньо досліджені як у теоретичному, так і в практичному плані і вимагають подальшого обґрунтування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аношкина В.Л. Образование. Инновация. Будущее / В.Л. Аношкина, С.В. Резванов. – Ростов-на-Дону: РО ИПК и ПРО, 2001. – 176 стр.
2. Багачук А.В. Дидактические возможности формирования и развития исследовательской деятельности студентов педагогического вуза / А.В.Багачук // Вестник ТГПУ. – 2009. – №(88). – С.26-31
3. Кловак Г.Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України (кінець ХІХ-ХХ століття): автореф. дис. ... доктора пед. наук: спец.13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Г.Т. Кловак. – К., 2005. – 40 с.
4. Лицман Г.Н. Научно-исследовательская деятельность как средство профессионально-квалификационного роста учителя: дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Лицман Галина Николаевна. Екатеринбург, 2000. – 209 с.
5. Педагогічний словник / [ред. М. Д. Ярмаченко]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 229 с.
6. Слостенин В.А. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов. – М.: Академия, 2002. – 576 с.

Попова Г.В.

РОЛЬ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Автором статьи поставлены вопросы, касающиеся роли научно-исследовательской работы учителя общеобразовательного учебного заведения в образовательном процессе и развития профессиональной компетентности учителя в условиях современности. В статье раскрываются некоторые аспекты научно-исследовательской работы учителя, которая направлена на создание системы теоретических знаний и практических умений, позволяет формировать отношение к науке как приоритетному средству диагностики, проектирования, прогнозирования и совершенствования педагогической практики.

Ключевые слова: организация научно-исследовательской работы, профессионализм учителя, научное творчество, инновации, рефлексия.

THE ROLE OF RESEARCH OF THE TEACHER IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE

The author poses the question concerning the role of the research work the teachers of secondary school in the educational process and the development of professional competence of the teacher in terms of modernity demonstrating. The article describes some aspects of the research work of teachers, which aims the creating a system of theoretical knowledge and practical skills to enable the development of science with the help of diagnosis, planning, forecasting to improve teaching practice.

Key words: organization of scientific research, professional teachers, scientific creativity, innovation and reflection.

УДК 372.881.11

Починкова М.М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ ФІЛОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ З ПРАКТИКУМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкрито особливості використання тексту в дистанційному курсі філологічного спрямування з урахуванням основних положень комунікативно-когнітивної парадигми. Представлено методичні та філологічні вимоги до тексту, що використовується в дистанційному курсі.

Ключові слова: дистанційне навчання, комунікативно-когнітивна парадигма, соціокультурна компетентність, термінологічний запас, критерії добору текстів.

Розвиток глобальних мереж створив принципово нові можливості для роботи вчених та педагогів. Рівень використання нових інформаційно-комунікативних технологій дає імпульс для розвитку дистанційного навчання (ДН) – форми навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання.

Проблема впровадження дистанційного навчання знаходить своє відображення в психолого-педагогічній літературі. У науковому обігу вона представлена такими аспектами: науково-педагогічні засади дистанційного навчання (В. Кухаренко, Є. Полат, Д. Чернилевський та ін.), гуманізація освіти та дидактичні основи дистанційного навчання, зокрема гуманістично зорієнтований підхід до навчання (Б. Гершунський, І. Загв'язинський, В. Сластьонін та ін.), дидактичні особливості дистанційного навчання (Елен К. Вотермен, М. Моїсеєва, Є. Полат, Вільям Дж. Хассон, А. Шабанов).

Збільшення досліджень у галузі дистанційної освіти за останні п'ять років свідчить про актуальність та складність проблеми. При цьому аналіз проблематики наукових досліджень дозволяє стверджувати, що кількість робіт, присвячених галузевим (предметним) курсам дистанційного навчання, зокрема дистанційним курсам філологічного спрямування, недостатня, на сьогодні залишається невизначеним лінгводидактичний потенціал дистанційних курсів філологічного спрямування в підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Мета статті полягає у визначенні особливостей використання тексту, зокрема методичних та філологічних вимог до нього, в дистанційному курсі філологічного спрямування в навчанні майбутніх учителів початкових класів.

Важливою складовою освітнього процесу є не тільки добір навчального матеріалу, а й визначення форми, у якій він буде представлений студентові, трансформація цього матеріалу в навчальну інформацію. Уважаємо за необхідне визначити вимоги до відбору навчального матеріалу. У дистанційному курсі основне навантаження навчального процесу несе текст,